

Vårbilde (1941) av Arne Ekeland

Vårbilde er en høysang til fellesskapet og til samarbeidet mellom mennesker. Bildet er malt under krigen, i en tid da folket stod sammen mot en felles fiende. Motivet viser imidlertid ikke krigens ødeleggelser, men kunstnerens fremtidsvisjon, en sluttet og harmonisk verden. Vi møter flere lyse og langstrakte menneskeskikkelser i bildet, satt inn mot en bakgrunn dominert av en blond helthetstone. I forgrunnen er figurene omgitt av fredens, vekstens og arbeidets symboler, mens bakgrunnen domineres av fabrikker, et materielt grunnlag for tilværelsen.

Bildet som i sin samtid ble lovprist av kritikerne, er malt av Arne Ekeland, i dag regnet som en av 1900-tallets fremste norske malere. Ekeland ble født inn i en arbeiderfamilie på Bøn i Eidsvoll i 1908. Han fikk ingen formell utdanning, men gikk en tid ved Statens Håndverks- og Kunstindustriskole og var en kort stund elev i Axel Revolds klasse ved Statens kunstakademi.

Vårbilde er et godt eksempel på den type store, stiliserte figurbilder som Arne Ekeland er særlig kjent for. Motivet er dynamisk bygget opp og malt i et symbolmettet, modernistisk formspråk. Med en oppvekst blant industriarbeidere identifiserte han seg med arbeiderklassen og deres kamp i samtiden. Han var også aktivt medlem i det Norske Kommunistiske Parti

fram til sin død i 1994. Ekelands politiske ideer og marxistiske grunnsyn er en tilstedeværende tematikk i kunstnerskapet. Kunsten, mente han, skulle ha en bevisstgjørende og oppdragende rolle, og klassekamp, anti-krig, humanisme og seksualitet er gjennomgående temaer i hans verk. I sin tid var kunstneren eksponent for en ny type kunst, hvor det ble ført inn en sosial og etisk dimensjon. Det private og spesifikke viker for et mellommenneskelig og allmenngyldig erfaringsgrunnlag. Mens han i flere av sine verk påpeker en sammensvergelse av kapital, kirke og krigstjeneste mot folkets interesser, er Ekelands budskap av revolusjonær art; frihet, likhet og brorskap.

Ekeland var en av få norske kunstnere som under krigen direkte tematiserte okkupasjonen. I krigsårene veksler tematikken mellom motiver hentet fra motstandskamp, flukt og krigshandlinger, og utopiske motiver som *Vårbilde*, hvor menneskene lever i fred og fordragelighet. Symbolsk forsterker han innholdet ved å male førstnevnte komposisjoner preget av kontraster og disharmoni, og sistnevnte lyse og lyriske. Slik kan *Vårbilde* betraktes som en tematisk fortsettelse av kampbildene – som visjoner rundt et klasseløst samfunn, en ny verden som ikke er bygget på en ny religion, men en ny samfunnsstruktur. Bildet inngår som en del av en motivgruppe som han startet å arbeide med sommeren 1940, hvor motivene har utgangspunkt i det lokale landskapet på Bøn og hvor han hyller kvinnen, naturen og fruktbarheten.

Stilistisk er *Vårbilde* nær knyttet til samtidens dominerende tendenser i norsk maleri. Ekeland, som flere andre unge kunstnere i tiden ble knyttet til en krets rundt Axel Revold, en krets hvor impulser fra den europeiske kunstscenens modernistiske retninger var fremtredene. Men, i *Vårbilde* legger Ekeland også opp til andre, litt eldre kunsthistoriske referanser. Temaet, komposisjonen, fargebruken og de langstrakte, hvite figurene, bringer tanken til italiensk ungrenessanse og Botticelli. Komposisjonen har et avklart, friseaktig preg og handlingen utfolder seg over hele lerretet. Det å bygge opp maleriene som friser, ofte i monumentale format (*Vårbilde* måler 2x3 meter), gjorde Ekeland gjennom et alltid tilstedeværende ønske om å skape kunst i det offentlige rom.

Vårbilde er en del av Rogaland Kunstmuseums faste samling og inngår i Halvdan Hafsten-samlingen som i 1985 ble testamentert til Stavanger Faste Galleri. Det var en forutsetning at samlingen skulle vises permanent i en egen avdeling i nybygget til museet som da var under planlegging. I 1990 åpnet Rogaland Kunstmuseum, og i dag vises Arne Ekelands arbeider sammen med verk av flere sentrale kunstnere fra norsk mellomkrigstid.

Linda Myklebust
Rogaland Kunstmuseum
17.04.2010

Litteratur:

Katalog *Samling Halvdan Hafsten*, utgitt av Rogaland Kunstmuseum, 1991.

Arne Ekeland av Øyvind Storm Bjerke, Henie Onstad Kunstsenter, Labyrint Press, 2008.

Store Norske Leksikon, www.snl.no, "Arne Ekeland" av Øyvind Storm Bjerke, 2010-04-19, http://www.snl.no/.nbl_biografi/Arne_Ekeland/utdypning